

năm sau. Khi trồng, đào hố 50 x 50 x 50 cm, cách nhau 5 - 6 m, bón lót 5 - 10 kg phân chuồng, đất cây giồng, đàn chặt gốc và tưới ẩm. Nên cắm cọc, buộc cây lại để chống gió lay. Chú ý giữ cho trâu bò không phá hại.

Bộ phận dùng

Hạt. Khi quả chín, thu hái vào mùa hạ - thu, rồi đập lấy hạt, đem phơi hoặc sấy khô. Còn dùng rễ.

Thành phần hóa học

Lá keo giậu chứa tanin 3%, protein 27,2% (nhiều nhất so với các bộ phận khác trong cây) trong đó có acid glutamic, acid aspartic, leucin hoặc isoleucin (Hilal S.H. và cs, 1991, CA : 118 : 19181)

Lá còn có leucenin (leucenol, mimosin) [acid β (N - 3 - hydroxy - 4 - pyridon) - α - aminopropionic].

Hạt chứa 8,8% dầu béo màu xanh sẫm với các chỉ số hóa lý : D_{25} 0,9165, n_{D20} 1,4674, chỉ số xà phòng 185, chỉ số iod 110. Các acid béo gồm acid palmitic 12,74%, acid stearic 5,01%, acid behenic 3,64%, acid lignoceric 0,67%, acid oleic 23,63%, acid linoleic 54,31%. Phân không xà phòng hóa chiếm 4,7% trong đó có β - sitosterol.

Hạt chứa gồm, trong đó có D - galactose (1 phần) và D - manose (4 phần). Thủy phân gồm từ hạt, được 3 đường đã methyl hóa : 2, 3, 4, 6 - tetra - O - Me - D - galactose; 2, 3, 6 - tri - O - methyl - D - manose và 2, 3 - di - O - methyl - D - manose theo tỷ lệ 1:2:1 (Singh Pramod Kumar và cs, 1994; CA. 122 : 26099s).

Hạt còn chứa nhiều protein : 31,99% (chủng Local), 30,21% (chủng K-8). Trong protein, globulin chiếm 64%, còn prolamin 3% (Regude N.J và cs, 1994, CA.122: 54481p).

Keo giậu có thể hấp thu Se từ đất, rồi tích lũy ở hạt. Người ta quan sát thấy các hiện tượng ngộ độc ở các động vật dùng keo giậu làm thức ăn.

Vỏ chứa nhiều tanin (16,3%).

Tác dụng dược lý

- Tác dụng diệt giun đũa (đối với ký sinh trùng đường ruột).

Từ năm 1961, Bệnh viện Ninh Giang đã dùng hạt keo giậu điều trị cho 98 trường hợp nhiễm giun đũa, đạt kết quả tốt, không thấy có triệu chứng ngộ độc.

Mặc dù trên thực tế, ăn hạt keo thấy ra giun, nhưng thí nghiệm trên giun đất, nước sắc hạt keo giậu không có tác dụng.

- Tác dụng ngừa thai. Theo tài liệu nước ngoài, súc vật được nuôi bằng thức ăn có trộn bột hạt keo giậu sẽ ngừng sinh đẻ trong một thời gian. Ở Việt Nam, tác dụng ngừa thai của vỏ thân và vỏ rễ keo giậu được nghiên cứu trên chuột nhắt trắng cái. Bột dược liệu được trộn vào khẩu phần ăn hàng ngày của chuột với tỷ lệ 5%, dùng liên tục trong vòng 30 ngày. Trong thời gian trên cho chuột giao hợp bình thường với chuột đực. Kết quả là vỏ thân keo giậu gây ngừa thai đạt tỷ lệ 18/20 chuột, vỏ rễ đạt 20/20 chuột, trong khi đó ở lô đối chứng chuột đẻ bình thường. Như vậy, vỏ thân và vỏ rễ keo giậu bằng đường uống có tác dụng ngừa thai rõ rệt trên chuột nhắt trắng.

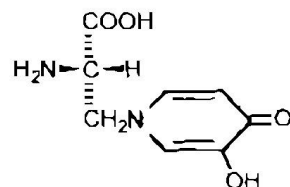
- Chú ý: Ngọn, lá, quả và hạt keo giậu đều được trâu bò, dê cừu thích ăn, nhưng nếu dùng với lượng nhiều thì tất cả các bộ phận của cây đều độc đối với gia súc, gia cầm có một dạ dày (monogastric) như ngựa, lợn, thỏ, gà; còn đối với loài nhai lại như trâu bò, lại không gây độc. Hạt keo giậu tuy có hàm lượng protein cao, nhưng không dùng để nuôi gà được vì nó có thể gây tử vong. Người ta cho rằng độc tính của keo giậu là do một alcaloid có trong cây được gọi là leucenin hoặc leucenol, chất này đồng nhất với chất mimosin có trong cây xấu hổ (*Mimosa pudica*). Còn có tài liệu cho rằng cây keo giậu có khả năng thu hút được selenium từ đất và đem tập trung vào hạt, nên nhiều triệu chứng ngộ độc ở súc vật do ăn quá nhiều hạt keo giậu rất giống với những triệu chứng ngộ độc do selenium gây nên.

Tính vị, công năng

Hạt keo giậu có vị hơi đắng, nhạt, dùng sống có tính mát, sao vàng có mùi thơm và tính bình, có tác dụng diệt giun. Vỏ rễ có tác dụng giải uất, tiêu thũng, chỉ thống.

Công dụng

Hạt keo giậu được coi là một thuốc tẩy giun đũa thông dụng với cách bào chế đơn giản và dễ dùng. Hạt rang vàng cho đến khi nở, tán thành bột mịn. Bột có màu vàng sẫm và mùi thơm. Liều dùng đối với người lớn là 25 - 30g/ngày; trẻ em < 3 tuổi, 2g/ngày; 3 - 5 tuổi, 5g/ngày; 6 - 10 tuổi, 7g/ngày; 11 - 15 tuổi, 10g/ngày và > 16 tuổi dùng liều người lớn. Uống 3 ngày liên tiếp vào buổi tối hoặc sáng sớm lúc đói. Không phải dùng thuốc tẩy. Để tăng thêm hiệu lực tẩy giun, hạt keo giậu thường được dùng phối hợp với sủ

Leucenin